

M. ŞEHMUS GÜZEL

OHAL Rejiminin sendikalar özelinde işçi-emekçi hareketi üzerindeki somut etki ve sonuçları

(EMAR'ın 28 Ekim 2016'da düzenlediği Seminer'e sunulan metnin bir bölümünün özetidir.)

Günümüzde ülkemizde sanki çok bilinmeyenli çözülmüş bir denklem havası söz konusu. Sanki son söz söylenmiş, geleceğimiz çetvelle çizilmiş: Recep Tayyip Erdoğan "Başkan" seçilecek, "fiili durum" hukuki/meşru hale dönüştürülecek.

Acaba öyle mi olacak?

Bu konuda kuşku var ve bu kuşkumu burada sergilemek istiyorum.

Önce şunu belirtmeliyim: 15 Temmuz 2016'deki "askeri darbe" girişimini ve onu izleyen OHAL uygulamalarını irdelemek için kaynak derdimiz var:

Evet kaynaklarımız sınırlı: Aradan çok az zaman geçti: 15 Temmuz'dan 28 Ekim 2016'ya kadar uzanan zaman dilimi sadece 3 buçuk ay. Derinlemesine bir inceleme, bir analiz için gerekli belgelerin, anıların ve benzeri verilerin bilinmesi/bulunması/ortaya çıkarılması için çok az. İşte bugün yararlanabileceğimiz kaynaklarımız sadece şunlar:

O gece CNN Türk'te dakikası dakikasına izlediklerimiz, (Burada bir kez daha CNN Türk'ün bu cesur ve medya tarihimize altın/olağanüstü bir sayfa ve hakiki gazetecilik örneği olarak geçecek katkısının altını çizmek ve bu işi binbir engelle rağmen başarıyla yürütenleri kutlamak lazım. Özel biçimde darbeci askerlerin bütün ısrar, baskı ve itelemelerine rağmen kamerasını teslim etmeyen, "Kameram namusumdur!" diyen ismini bilemediğimiz hakiki gazeteci genci bilhassa yeniden anımsamak ta şart.)

Gazeteler ve dergiler (bilhassa soldaki ve devrimci dergiler),

Siyasi partilerin, sendikaların, televizyon kanallarının, yerli ve yabancı kimi yayın organının internet siteleri,

Arkadaşlar, meslektaşlar, yoldaşlar arasındaki sohbetlerimiz,

Yakın dost ve arkadaşlarımızla yaptığımız telefon görüşmelerimiz,

Evet kaynaklarımızın altı üstü hepsi bu kadar. Bunlar derin, kesin ve tartışılmaz sonuçlar çıkarmamıza yetecek kaynaklar değil. Ama yine de kimi sonuçlara ulaşmak, kimi soruları yanıtlamak mümkün.

Meseleyi önce "Darbe girişimi ve hakiki devlet darbesi" başlığı altında birinci bölümde, sonra "İşçi hareketine yönelişi" başlığıyla ikinci bölümde ele almak, her bölüm için kendi içinde birer sonuçtan sonra genel bir sonuçla bitirmek isterim.

Burada yerimizin azlığı nedeniyle ve şimdilik kaydıyla kısa birkaç satırla işçi hareketine yönelik uygulamaların özetini sunmak istiyorum. Seminer için hazırladığım geniş metni yakında bir kitapçık biçimine dönüştürmek ve öyle yayınlamak niyetindeyim.

YAPILANLAR

Siyasi partilerin işçi hareketine ilgi göstermeleri, müdahale etmek arzusu taşımaları son derece doğal. Bunun tersi de geçerlidir: Yani işçi sendikalarının siyasete katılmak, temsil ettikleri işçi, memur, ücretli, kadın ve erkekleri, çocuk ve gençleri iktidara taşımak için mücadele etmek olanağı, hakkı ve görevi vardır. Bu da doğaldır. Nitekim ülkemizdeki işçi hareketi tarihi ve sendikacılık bu konudaki örneklerle doludur. Böyle olması hem işçi hareketinin uyanıklığını gösterir, hem de işçi sınıfını iktidara taşımak için mücadele eden sendikaların ve siyasi partilerin işbirliğinin son derece haklı ve doğal olduğunun da ispatıdır. Bu konuda, geçmiş bir kenara bırakacak olsak bile, 1940'lardan itibaren TKP, CHP, DP pek çok örnek veriyor. Ülkemizde bu alanlarda, kimi duraklamalara, kimi engellemelere karşın, hakiki bir süreklilik söz konusudur. Nitekim 1960'ların başından itibaren Türkiye İşçi Partisi, Adalet Partisi ve izleyicileri de işçi hareketiyle, işçi sendikacılığıyla yakından ilgilendiler... TKP ve CHP'nin sendikalarla ilişkileri kendi tarihi yollarını izleyerek sürerken ... Geçerken TİP'in sendikacılar tarafından kurulduğunu anımsatmama izin veriniz lütfen.

İşçi sınıfı siyasetin içindedir. Niçin olmasın? Diğerleri siyasetin içinde değil mi?

İslami yöne ağırlık veren partilerin, eğilimlerin işçi hareketiyle ilgilerine gelince, 1946'daki kısa süreli kendini gösterme ve sahnedeki neredeyse hemen çekilme faslını ve sonraları değişik siyasi partilerdeki ufak tefek kıpırdanmalarını ve 1930'ların sonunda ve sonrasında kimi "Turancı", "Türkçü", günümüzün diliyle ırkçı ve aşırı sağcı, hatta nazizm ve/veya faşizm yanlısı dergilerdeki kümeleşmeleriyle Zonguldak, Karabük ve benzeri Anadolu'nun işçi yoğun taşra kentlerindeki çabalarını saymazsak, 1974'de Milli Selamet Partisi'nin (MSP) CHP ile koalisyon ortağı olarak hükümette yer alması ve böylece siyasi islamcılığın Bülent Ecevit ve arkadaşları sayesinde "meşruluk" kazanmasından sonra, 1976'da Hak-İş'in kurulmasıyla yeni bir ivme kazandığını bugünden bakınca söyleyebiliyoruz. Ama 1976'da Ankara'nın en yoksul, en popüler, aynı zamanda en bitirim semtlerinden Dışkapı'da mütevazı bir binada kurulan ve o günlerde yemeklerini birçok emekçi ve sendikacı gibi peynir ekmekle geçiştiren sendikacıların yönetimindeki Hak-İş'in 2016'da 380 bin üyeli ve Türkiye'deki işçi sendikaları konfederasyonları içinde ikinci sıraya çıkacağını kimse tahmin edemezdi. İyi hoş ta bu iş nasıl oldu?

Bu iş önce Refah Partisi (1) sonra onun izleyicisi Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) sayesinde oldu. Nasıl mı? Bunu daha sonra yayınlanacak kitapçıkta açıklıyorum.

AKP'nin sendikacılığa müdahalesi işçi kesiminde böyle ortaya çıkarken memur kesiminde Memur-Sen ile kendini gösteriyor: Haziran 1995'te kurulan Memur-Sen'in 2016'da 956 bin üyeyi barındıran memur sendikalarını kapsaması hakiki bir "atılım"dır". Hele bu artış yıllarının AKP'nin iktidar yıllarında üst viteslerde seyretmesi başlıbaşına bir "başarı"dır". Eski Genel Başkanı AKP milletvekilidir. Memur-Sen'in gelmiş geçmiş genel başkanlarını, yöneticilerinin özgeçmişlerini, onun ve üye sendikalarının sitelerini, yayınlarını, düzenledikleri "uluslararası sempozyumları" ve bunların konularını incelediğimiz zaman Memur-Sen'in sadece dinci unsurlar değil "Turancı" ve/veya "Türkçü" unsurlar da taşıdığı saptayabiliyoruz ...

AKP'nin işçi hareketine müdahalesi işçi ve memur sendikacılığı yanında birçok konuda daha kendini gösteriyor, birkaçını özetleyerek sıralıyorum:

- 1- İşkolları sayısı azaltıldı. Bu sendikalaşmada yeni tür karmaşalara yol açtı. AKP'ye yakın işçi sendikalarına elverişli örgütlenme koşulları yarattı.
- 2- 11 Ekim 2016 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan "Yeni Özel İstihdam Büroları Yönetmeliği" ile "kiralık işçilerin" artık yasal bir kılıfla eli kolu bağlı olarak işverenlere teslimi gerçekleştirildi.

- 3- Günlük çalışma koşullarında “savaş”, “terör” bahaneleri, “birlik”, “yurtseverlik” “Yeni veya Esiki Kapı ruhu” ve benzeri yakıştırmalarla işçi eylemlerinin sessizliğe bürünmesi için her türlü çareye başvuruldu/başvuruluyor.
- 4- AKP iktidarı kendi güdüm ve denetimi atındaki sendikaların işçi ve memur sendikacılığında ve giderek emekçilerin her türlü örgütlenmesinde belirleyici rol oynaması için çabılıyor ve çabalarını sürdürüyor.
- 5- Her seçim öncesinde vaat edilmesine rağmen taşeron işçilerin kadrolu işçi olarak, sözleşmelerle ve sosyal hakların tümünden yararlanarak işçi statüsünü kazanması için gerekli yasal düzenlemeler yapılmadı ve bu mesele aradan geçen onca yıla, taşeron işçilerin haklı mücadelelerine rağmen bir türlü olumlu sonuca ulaştırılmadı. (2)

Sayısı 1.756 000 olan örgütlü memurların 956 binini Memur-Sen ile, sendikalı 1.400.000 işçinin 380 binini Hak-İş ile, yani sayısı 3.156.000 olan sendikalı memur ve işçilerin 1.336.000'nini, yüzde kırktan biraz fazlasını, vesayeti altına alan AKP emek dünyasında “lider” olmak ısrarını sürdürüyor. Bunun için daha neler yapabileceğini izliyoruz. Göreceğiz.

Elbette burada hemen aklımıza şu geliyor: Bir alanda eğemen olmak ille kazanmak anlamına gelmiyor. Gelmez. Çünkü mücadele sürüyor. Sürecek. Sürmeye aday. Futbol maçından örnek verelim isterseniz: Bütün bir maç boyunca sahaya ve oyuna eğemen olan takım maçı kazanamayabilir. Hele siyaset gibi intikamın karışmaması gereken bir alanda. Hele zulmün ve baskının eşiğinin aşıldığı bir zaman diliminde.

NOTLAR:

- (1) Refah Partisi'nin 28 Haziran 1996-30 Haziran 1997 tarihleri arasındaki Necmettin Erbakan'lı hükümet dönemindeki Çalışma Bakanı Necati Çelik'in Hak-İş eski Genel Başkanı olduğunu anımsamalıyız. Gölçüklü Necati Çelik'i daha sonra AKP hükümetlerinde Çalışma Bakanlığı görevini üstlenen Artvinli Faruk Çelik'le karıştırmıyoruz.
- (2) Epey karmaşık gibi görünen taşeron işçilik konusunda bu meseleyi en kolay biçimde anlayabilmek için bizzat kendisi de taşeron işçi olarak yıllardır Çapa'da çalışan ve mücadeleden kaçınmayan Cemal Bilgin isimli genç emekçinin “Hayatın Sesi” programında anlattıklarını izlemenizi bilhassa tavsiye ederim. youtube.com'da.